

Julkaisija-alan edustajien paneelikeskustelu

Paneeliin osallistuivat toimituspäällikkö Rauno Endén Suomalaisen kirjallisuuden seuralta. Toni Suutari on Kotikielen seuran Virittäjä-lehden verkkotoimittaja. Pauliina Raento toimii professorina Helsingin yliopiston Maantieteiden laitokselta. Paneeli johti julkaisupäällikkö Eeva-Liisa Aalto (Tieteellisten seurain valtuuskunta).

Aalto: Tieteellisen julkaisemisen kenttä on niin monimuotoinen, ja se vaihtelee julkaisutyypeittäin, kieli vaikuttaa näiden julkaisujen markkinointiin, ja tieteenala on tietysti yksi selvä vaikuttaja. Ne tarpeet ja toiveet on hyvinkin erilaisia näissä eri ryhmissä. Mikä on tuon sähköisen julkaisemisen tila ja mikä on näkemys sähköisestä julkaisemisesta teidän julkaisutoiminnassa. Miten-Open Access-julkaiseminen, näyttäytyy, sen realistiset ja epärealistiset mahdollisuudet tässä? Palataan sitten lyhyesti, miten teidän lehti asettuu tähän verkkomaailmaan.

Raento: Näitä pointteja tuli tässä esille, esimerkiksi tieteenala vaikuttaa, mutta myös lehden ikä ja kieli. Terrahan Suomalaisen maantieteellisen seuran kotimaisena aviaisina on aika kiitollisessa asemassa sillä lailla, että sillä on alallaan monopoli. Juuri aloitettiin 120. vuosikerta. Se on myös ruotsinkielinen – ja se on alallaan ainoa kotimaankielinen yleislehti, joka on täysin referoitu eli täyttää kansainväliset referenkriteerit. Tämä lehden ikä ja tämä asema vielä kansallisen tieteen edustajana – maantiedehistoria on perinteisesti Suomessa ollut kansallisia tieteitä – tekee, että Terra saa olla aika rauhassa. Meillä on sitten lisätty. Meitä tarvitaan toisin sanoen. Terra on maantiede-yhteisössä välttämätön julkaisu, mitä tietysti helpottaa tätä niin, että olemme pohtineet lähinnä sitä, miten me palvelemme asiakkaitamme ja lukijoitamme. Ehkä Open Accessin kannalta Terra on jopa välimuoto, koska sehän on sitten myös siinä mielessä edelleen kerholehti, että sillä on muitakin funktioita kuin tieteelliset referoidut artikkelit. Meillä on esimerkiksi erittäin suosittu juorupalsta ja ajankohtainen kirjaosasto, joka on hyvin laaja-alainen. Terra sisältyy Suomen maantieteellisen seuran jäsenmaksuun, toisin sanoen: kannattaa liittyä yhdistykseen, koska siinä tulee hyvä lehti kaupan päälle. Tässä on tietyllä tavalla monta ulottuvuutta. Elektran ensimmäisessä vaiheessa lähdettiin mukaan Elektraan. Sitä on saatavilla, ja meidän kohdemarkkinat ovat nimenomaan kotimaiset. Elektra on siinä mielessä palvellut varsin hyvin, ainakin palautteen mielestä. Fennia, joka on myös kansallisen maantieteen kansainvälinen lippulaiva, kun Fennian kieli on ollut englanti. Sen painotus on ollut hyvin vahvasti referoiduissa kirjoituksissa. Sen kanssa on jouduttu käsittääkseni seurassa pohtimaan varsin vahvasti, mitä vaihtoehtoja on Fennian kehittämiseksi. Toisaalta se, mikä tekee kansallisesta lehdestä, joka julkaistaan englanniksi, ja mitä

tekee siitä kilpailukykyisen niin, että se levittää sitä alkuperäistä, tietyllä tavalla suomalaisen tieteen. Tässä se menee paljon monimutkaisemmaksi. Asia on kesken sillä tavalla, että mitä olisi järkevin tapa palvella yleisöä kansallisen tieteen näkökulmasta ja sitten saada myös sitä tietoa leviämään. Terran näkökulmasta kotimaankielisessä julkaisussa olemme lähinnä lähtenyt miettimään, mitkä ovat lukijoiden, lehtemme kannalta mielekkäimmät asiakaspalvelut. Minä en ollenkaan usko, että Terran esimerkiksi Elektran taikka muuta kautta leviävät elektroniset muodot millään tavalla kilpailevat sen paperisen kanssa. Siinä tulee myös kustantajan vinkkelistä tämä konkreettinen suhdetoiminta. Eli se, jos lähetän promo-kappaleita, en lähettele mitään pdfiä, vaan ihan oikean lehden, jota saa sitten selailta; ehkä tässä tulee myös sellainen kokonaisuuden hallintanäkökulma. Mutta tosiaan tämä vaihtopuoli: molempia lehtiä vaihdetaan paljon. Asiakaskunta vaihdossa on Fennian osalta huomattavasti laajempi juuri siksi, että kieli on toinen, mutta kyllä esimerkiksi Terra luetaan aika paljon Amerikassa, koska siellä harrastetaan suomea ja ruotsia. Tässä tulee arvostus ja perinteet ja imago ja henkilökohtainen vuorovaikutus, jossa Fennia on sitten arvokas sikäli, että lähetetään jotain konkreetista, kun meille tulee kaikkia kivoja lehtiä. Hyvin paljon näitä on paperisia edelleen ja niille on käyttöä. Toisaalta palvelee perifeerisiä tiedekeskuksia ja sitten ne palvelevat vahvasti kieli- ja kulttuuri- ja maakohtaista erikoistumista.

Aalto: Virittäjä on ollut se, jota sinä olet tuottanut erilaisiin elektronisiin muotoihin, myös Elektraan. Se on ollut se ensimmäinen kotimaisten lehtien elektronisen jakelukokeilupilotti. Ehkä se ei tuottanut ihan sitä tulosta, jota sillä tavoiteltiin, mutta on jonkinlainen versio kuitenkin olemassa. Paineet sen Open Access-avaamiselle, mikä on olemassa Arton kautta, koska Elektran tietueet saa Artosta. Jos ARTO ollaan avaamassa avoimeen käyttöön, niin kyseenalaista on, mitä tapahtuu Elektralle. Minkälaisia viritelmiä Virittäjän suhteen on tehty?

Suutari. Virittäjä tosiaan silloin 1996 liittyi Elektraan ja on siellä edelleen, mutta meillähän on nyt sähköisen julkaisemisen osalta vähän muunkinlaisia viritelmiä menossa tavallaan ikään kuin välivaiheessa. Itse tämä Virittäjälehti on niin kuin Terra ilmestynyt jo yli sata vuotta vuodesta 1897, eli painetulla lehdellä on pitkät perinteet. Se on referee-lehti ja myös tieteenalansa, siis suomen kielen tutkimuksen, keskeisin julkaisu maailmassa, kansallisten tieteiden lehti. Mutta tietysti mekin olemme miettineet, mitä lukijat haluaa, ja yrittäneet pysyä tässä kehityksessä mukana. Vaikka Virittäjä on suomenkielinen lehti, ainoastaan artikkeleiden abstraktit ovat vieraskielisiä, niin siitä huolimatta se leviää myös maailmalle. Tosin suurin osa ulkomaille menevistä kappaleista menee siihen muuten kuin vaihdon kautta, esimerkiksi Opetusministeriön kautta sitä tilataan muihin opetuspisteisiin. Suomeahan opetetaan yliopistotasolla ympäri maailman ja professoritasoista

opetusta on hyvin laajalti eli ulkomailla on kohdeyleisöä. On sitten tietysti myös jonkin verran muiden kielten tutkijoita, yleisen kielen tutkijoita, joita se kiinnostaa. Elektra on siinä suhteessa osoittautunut hankalaksi, koska se on käytössä vain Suomessa. Täällä taas paperilehdet tavoittavat hyvin sen lukijakunnan, joka meillä täällä on. Meidän pitää paremmin yrittää palvella kansainvälistä lukijakuntaa, myös opiskelijoita eri puolilla. Esimerkiksi jonkin verran tulee palautetta ja kyselyitä Venäjältä, Yhdysvalloista ja muualta, että voisiko niitä lukea verkossa, vanhoja vuosikertoja. Nyt muutama vuosi sitten päädyttiin siihen että aletaan julkaista Virittäjä OA- menetelmällä, kumminkin viipeisesti niin että koko edellinen vuosikerta julkaistaan seuraavan vuoden keväällä. Ja näin on muutamana vuotena tehty ja palaute on ollut ihan hyvä. Sisältöä on käytetty sitä kautta ja toiset käyttävät artikkeleita edelleen Elektrasta, koska niitä on siellä vähän pidemmältä ajalta, 90-luvun puolestavälistä. Nyt mietitään mikä näiden kahden sähköisen julkaisutavan suhde olisi. Lopullista ratkaisua ei ole tehty ja nyt tietysti seurataan sitä miten tämä vaikuttaa esim. tilauksiin, on ehkä havaittavissa että kotimaassakin esim. opiskelijatilaajat, jatko-opiskelijat jotka muodostavat tilaajakunnasta aika ison osan, niitten tottumukset ovat muuttuneet. Ehkä vanhempi tutkijapolvi tykkää siitä paperilehdestä ja kannattaa sitä. Ehkä tämä nuorempi lukijakunta olisi valmiimpi siirtymään sähköiseen lehteen ja lukemaan sitä. Toisaalta tämä sähköinen hyvä saatavuus on jo hivenen näkynyt tilaajamäärässä. Tätä mietitään ja ikään kuin vastaiskuna on päädytty siihen että tätä OA:n viipeisyyttä vähän rukataan niin että jokainen numero julkaistaan erikseen vuoden päästä painetun lehden julkaisemisen ajankohdasta. Tätä kysymystä ei ole vielä ratkaistu. Olen ollut toimituksessa mukana 90-luvun loppupuolelta asti ja niin monenlaista keskustelua on käyty. Väläytetty on sitäkin että pitäisikö tämän sähköisen version olla vain tilaajille tarjolla oleva lisäpalvelu tai maksullinen. Tähän vaikuttaa nämä rahoitukset ratkaisevasti. Tilaajamaksuthan ovat kumminkin lehdelle tärkeitä. Nythän tätä OA:ta on laajennettu myös vanhoihin vuosikertoihin. Lehteähän on koko julkaisemisen ajalta, keskeisimpiä artikkeleita niitä joilla on merkitystä ja luetaan, digitoitu ja laitettu myös saataville. Tämä takautuva digitointi on yksi alue jossa palvelua on pyritty kehittämään.

Tilaukset nivoutuvat niin että jäsenet saa sen paljon edullisemmin. Halutessaan voi liittyä myös vain seuran jäseneksi mutta sellaisia ihmisiä on hyvin vähän, yleensä he sen lehden tilaavat. Virittäjällä ei kai ulkomaisia vaihtosuhteita ole kuin kymmenkunta.

Aalto: Lehtisen esityksessään tuotiin esille OA asioita ja OM:n antamia suosituksia siitä että tieteellisten seurojen tutkimusartikkeleita mahdollisimman tuoreeltaan toimitettaisiin avoimeen verkkojakeluun sen lisäksi, että ne saataisi tallentaa oman organisaation julkaisuarkistoon. Miten

teillä lehdessä suhtaudutaan siihen että tutkimusartikkeli julkaistaisi julkaisuarkistojen puolella?
Onko teillä siitä keskusteltu?

Raento: Siitä ei ole keskustelua varsinaisesti vielä käyty, mutta meillä on ollut yleensä hyvin liberaali suhtautuminen siihen, että jos se vielä julkaistaan jossain uudestaan mainitaan että se on ollut Terrassa. Sellaisissa tapauksissa lähdetään taas asiakaspalvelunäkökulmasta ja siitä että sehän on meille silkkaa mainosta sillä, jos joku sitä käyttää. Silloin lehteä siteerataan ja tieto siitä leviää. On enemmän lähdetty siitä että millä saadaan lisää nimentunnistetta. Sitähän tulee sillä että jos ihmiset ovat kiinnostuneet lehdestä ja haluavat sitä käyttää niin se on heille helposti saatavilla Jos uudelleenkäyttöön on pyydetty lupa niin se on yleensä kyllä järjestynyt aina, edellytyksillä että käy ilmi missä se on ollut. Viime vuoden alussa laitettiin verkkosivut kokonaan uusiksi, lehden verkkosivut, ja siellä on pääsy abstrakteihin. Meillähän on ihan samalla tavalla kuin referee-artikkeleissa, on englanninkielinen abstrakti joka välittää vähän laajemmalle sitä. Kuvitus on kaksikielinen. Artikkelin kirjoituskieli on suomi tai ruotsi ja käännökset englanniksi. Tämä on vanhaa perua ja siitä ei ole haluttu luopua, koska olemme todenneet, että se palvelee kanssa lukijoita. Tämän ajan hengen mukaisesti saadaan tieto leviämään niin että esim. lehden abstraktit on saatavissa sillä lailla verkossa että kuka tahansa voi tutustua lehden sisältöön ja sitten selvittää tarvitseeko hankkia tämän numeron tavalla tai toisella käsiinsä.

Suutari: Virittäjä on ottanut joitakin vuosia sitten käyttöön kustannussopimukset ja niissä on määritelty julkaisemisesta päättäminen Virittäjän oikeudeksi. On keskusteltu sähköisen artikkelin julkaisemisesta muilla foorumeilla. Kyse on sellainen että ei nyt välttämättä tarkoita sitä että kirjoittajat esim. mitä omille kotisivuilleen laittavat ennen kuin ne on julkaistu Virittäjän oman OA aikataulun mukaan. Mutta jos olisi tällaisia jota on esim. yliopistojen julkaisupankkeja niin varmasti sellaisen julkaisemiseen sen luvan saisi. Tämä on niin uusi asia että ei ole juurikaan ollut mitään konkreettisia tapauksia vielä.

Aalto: Antavatko kaikki kirjoittajat luvan rinnakkaiseen verkkojulkaisemiseen vai edellyttäkö te sitä että jos artikkeli julkaistaan Virittäjässä se on annettava myös?

Suutari: Kukaan ei ole yrittänyt kieltäytyä. En tiedä sitten mitä tehtäisiin jos joku haluaisi siitä kieltäytyä. Sitä varmaan mietittäisiin mutta niitten aikanaan pelkästään paperille ilmestyneitten vanhojen artikkeleiden osalta on tullut jonkun verran kieltäytymisiä. Ei ole saatu perikunnilta lupaa. Ne yksittäiset tapaukset on perustunut siihen että on joitain muita julkaisu-intressejä, mutta hyvin

myötämielistä monet elossa olevat kirjoittajat ovat antaneet luvan julkaista koko vuosikymmenten ajan Virittäjässä julkaisemansa sisällön vapaasti verkossa. Myös perikunnilta on tullut hyvin myötämielisiä päätöksiä, että ei se ole ongelma se verkossa julkaisemisen lupien saaminen.

Aalto: SKS on tämän maan suurin humanistisen alan kustantamo, tiede- ja tietokirjoja. Mikä on elektronisen julkaisemisen osuus kirjapuolella?

Endén: Hyvin vähäinen koska me olemme monografioita julkaiseva yhteisö ja poiketaan ihan radikaalisti näistä lehtiesimerkeistä, mutta jonkun verran me olemme kokeilleet sähköistä julkaisemista eli aloitettiin tietenkin tässä Elektran yhteydessä mekin. Silloin Historiallisen seuran puitteissa. Me silloin ryhdyimme laittamaan historian väitöskirjojen sähköisiä versioita pdf-muodossa Elektraan ja niitä on tähän mennessä laitettu vähän toista sataa kappaletta sinne. Nyt meillä on pieni tauko sen takia, että tuli vähän ongelmia näiden kuvaoikeuksien uudelleen hankkimisessa. Kirjoittajat eivät oikein jaksa sitä tehdä emmekä mekään ole toimituksessa sitä oikein ehditty tehdä. On pikkaisen viivettä niiden julkaisemisessa, mutta niitä on vähän toistasataa ja ne on hyvin yksinkertaisia pdf- julkaisuja. Kirjojen sisällysluetteloista on linkit lukuihin, mutta ei juuri mitään muuta sen kummempaa lisäarvoa. Niiden käyttö on aika vähäistä ja Emex-niminen verkkokirjakauppa myy myöskin maksullisena. Ne, jotka älyävät käyttää Elektraa, saa ne Elektrasta ilmaiseksi. Sitten tuo sähköinen julkaiseminen ylipäättänsä näyttäisi meidän mielestämme sopivan ainoastaan sanakirjoihin ja hakuteoksiin ja jossain määrin oppikirjoihin. Siellä ne toimii ja korkeakoulut, ammattikorkeakoulut ja yliopistot näköjään mielellään näitä oppikirjoja haluaa sähköisinä ja niitä ihan oikeasti luetaan. Nykyinen sukupolvi on niin paneutunut ja tottunut, että ne lukee mieluummin sähköistä versiota kuin painettua kirjaa. Ja ne on suosittuja sen takia nää oppikirjat että sitten ei tarvitse jonottaa painettua kappaletta kirjastossa, vaan saa heti käyttöön. Meillä oli ensimmäinen tällainen oppikirja, jota käytettiin Evtekin ammattikorkeakoulussa. Se on Kauppar korkeakoulun Erkki Pihkalan ” Suomalaiset maailmantaloudessa keskiajalta EU-Suomeen” ja siitä tehtiin kolmekin seurantatutkimusta niiden käytöstä. Meidän IT-osasto pikkuisen laahaa perässä; uudet oppikirjat pitäisi-kyllä nyt kesän aikana saada sinne.

Tällainen pioneeri sähköisessä julkaisemisessa on SHiS:n aikanaan käynnistämä kansallisbibliografia, jonka ensimmäinen verkkojulkaisu tuli vuonna 1997. Se oli Sata suomalaista elämäkertaa. Se oli itsenäisyyden juhluvuoden kunniaksi julkaistu OA periaatteella. Silloin siitä termistä ei vielä mitään tosin tiedetty, mutta tällä hetkellä verkossa on jo pitkälti yli 6000 elämäkertaa, sukua, artikkelia jo OA periaatteella. Ne ovat maksullisia. Käytännössä FinElib on hankkinut tällaisen valtavan suuren konsortion jossa on mukana kaikki yliopistot ja suurimmat

ammattikorkeakoulut, muita kouluja ja kirjastoja niin, että se on kymmenien tuhansien ihmisten vapaasti käytettävissä näiden koulujen ja yliopistojen verkoissa. Kirjastoille se maksaa, mutta käyttäjille se ei maksa. Sitä kautta tavoitetaan noin kymmeniätuhansia ihmisiä. Se on näiden käyttäjien, siellä viimeisellä tasolla, heille se on ilmainen. Ei minulla sähköisestä mediasta tämän enempää ole.

Mielelläni sanoisin pari sanaa OAsta kustantajan näkökulmasta. Meistäkin olisi hirveän hauskaa tarjota kaikki materiaali ilmaiseksi, niin että se tavoittaa mahdollisimman tehokkaasti yleisönsä. Mutta käytännössä se, mitä tällä OA-julkaisemisella kustantaja säästää, niin se on vaan painatuskulut, joka on ehkä vaan puolet siitä sen julkaisun kaikista kuluista. on paljon muitakin kuluja. Ensin täytyy hoitaa näiden artikkelien tai näiden julkaisujen tieteellinen referee. Se on aika työlästä saada ihmiset ilmaiseksi lausunnonantajiksi ja sitten näitä refereeita joudutaan karhuamaan ja sitten nämä pitää sisällöllisesti sen jälkeen toimittaa, jos ne on hyväksytyt julkaisuohjelmaan. ja Sitten pitää vielä huolehtia siitä että ne taitetaan sille julkaisualustalle. Siinä on oikeastaan kaikki samat vaiheet kuin mitkä on painetussa julkaisussa lukuun ottamatta sitten ihan puhtaasti painatuskuluja. Nyt justiin näihin julkaisuihin on saatu valtionapua mutta se on käytännössä 80-luvulta lähtien jatkuvasti pienentynyt, että ihan absoluuttisestikin summat on supistuneet pikkaisen, mutta samaan aikaan kun julkaisujen määrä on kasvanut moninkertaiseksi, niin nämä julkaisuavustukset on polkeneet paikallaan eikä edes inflaatiokorjauksia ole tehty.

Kustantajat ovat vähän ymmällään siitä, että miksi meidän pitäisi tarjota ilmaiseksi julkaisuja, kun me emme sitten saa siitä yhtään mitään rahaa. Se on sitten sellainen ongelmakohta tässä, joka pitäisi muistaa. Se on meidän jäsenmaksut, niillä voi pyörittää lähinnä seurojen omaa toimintaa ettei riitä kattamaan tämmöisiä kuluja.

Laskeskelin vähän, mitä julkaisujen vaihto maksaa tieteelliselle seuralle. Se ei ole kauhean kallista. Meillä on 23 eri julkaisusarjaa, tieteellistä julkaisusarjaa ja niillä on hyvin erilaisia määriä kansainvälisiä vaihtosuhteita. Ne vaihtelevat pienimmillään noin viidestätoista, kahdestakymmenestä suurimmillaan sataanviiteenkymmeneen. Historiallisen seuran julkaisusarjoissa jotka siirtyivät SKS:lle 2004 on huomattavan suuret kansainväliset vaihtosuhteet verrattuna SKSn vanhoihin perinteisiin omiin julkaisusarjoihin kuin Suomi. Vaihto on 153 kappaletta Studia historica, joka on englanninkielinen historiajulkaisu, monografia- ja artikkelisarja, jota jaetaan hyvin monille. Karkeasti arvioiden voisi sanoa että SKS:ssä näitä tieteellisiä nimekkeitä meidän noin sadasta vuotuisesta julkaisunimekkeestä on noin 60, 65. Tämä maksaa meille puhtaasti painatuskuluina noin 10 000 - 12 000 euroa vuositasolla. Jos siihen sitten lisätään kaikki nämä kiinteät kulut ja hankkimisen ja muut kulut, niin kokonaiskulut vuositasolla on noin parikymmentätuhatta euroa karkeasti sanoen.

Tämä täytyy tavallaan laskea markkinointikuluihin, koska me näemme että vaihto on erittäin tärkeä tieteellisen tiedottamisen keino. Suomi muuten yleensä kansallisten tieteiden osalta ei ole kauhean kiinnostava kansainvälisesti. Jos joku kansainvälinen kirjasto tai kansainvälinen hieno aikakauskirja suostuu ottamaan vastaan meidän julkaisuja, niin me olemme hirveän iloisia siitä, että me voimme näinkin pienellä summalla sitten lähettää niitä ja kun vielä vaihtokeskus hoitaa sen asian puolestamme.

Meillä on vaihtokumppaneina kaikkien tärkeimpien maiden historian pää-aikakauskirjat ja yleisaikakauskirjat ja se tarkoittaa sitä että näitä meidän julkaisuja menee American Historical Reviewhin English Historical Reviewhin, Historic Reviewhin ja Papers of Historyyn ym. Siellä niitä sitten arvostellaan ja esitellään näitä meidän julkaisuja. Lähestulkoon kaikki julkaisut tulee näissä esille ja myöskin joissakin saksalaisissa aikakauskirjoissa. Tämä palvelu on erittäin tärkeä meille.

Näissä maissa on näitä suomenkielentaitoisia siis myöskin suomenkieliset kirjat hyvin, hyvin usein esitellään näissä kansainvälisissä aikakauskirjoissa. Tietysti on se tärkeää, että myöskin tieto näistä kirjoista päätyy näihin kansainvälisiin kirjastoihin ja laitoksiin ja aikakauskirjoihin. Sillä tavalla se välittyy tutkijoille kautta maailman. Sen takia nyt käynnistämme kesän aikana tällainen Google Scholar-indeksointi, niin että me toimitamme abstraktit ja sisällysluettelot näistä meidän kaikista julkaisemistamme kirjoista Google Scholariin ja myös muihin keskeisiin kansainvälisiin tietokantoihin. Sitä kautta tieto näistä leviää ja paitsi että ne löytyvät mahdollisesti näistä vaihtokirjastoista, ne löytyvät sitten myös meidän verkkokirjakaupan kautta nämä julkaisut, jos niitä joku haluaa tilata.

Raento: Minulle tuli mieleen tästä, että miten tämä yhtyy tuolle lehtipuolelle sillä lailla, että paperiversio ja tämä vaihtotoiminta jollain tavalla myös käyvät käsi kädessä myös lehtipuolella Juuri tämä että on jotain konkreettista annettavaa ja jotain joka muistuttaa ihmisiä sen olemassaolosta. Se on ehkä vähän tyypistä riippuen, mutta tupsahtaako silloin tällöin putkelle linkki joka sanoo että uusi lehti on ilmestynyt tai se on ladattavissa täältä vai tuleeko se kuin postikortti. Se on kuin tapahtuma että sieltä tulee jotakin postitse ja se pyörii siinä pöydäankulmalla, joka lisää sitä näkyvyyttä merkittävästi. Tämä ollaan huomattu ja olen huomannut myös itsessäni refereiden sitouttamisessa. He muistavat olevansa toimituskunnassa ja muistavat lukevansa tällaista lehteä kun se silloin tällöin tuiskahtaa niille luukusta. Referee- ja toimitusneuvostojen jäsenet saavat paperilehden, he saavat myös pelkästään elektronisen lehden useissa tapauksissa, jos he niin haluavat. Paperilehti on konkreettinen muistutus. Ällistytin juuri hiljattain yhden kansainvälisen kustantajan täysin kun liityin toimitusneuvostoon ja pyysin paperitilausta. He sanoivat että meidän

täytyy selvittää onko meillä. Lehti ilmestyy paperisena, mutta voivatko he järjestää paperisen tilauksen? Siellä he nyt sitten selvittelevät ja minä odotan tuleeko se. Ajattelen sitä ihan tällaisena konkreettisena, asiana että se kokonaisuuden hallinta, miten ne ihmiset käyttäytyvät. Yksi kuluttaja, joka lähtee lehdestä lukemaan yhtä juttua, se että ladataanko se vai haetaanko se kirjastosta sehän on tietysti vähän makuasia. Jos katsookin kokonaisuutta että lehti konkreettisesti avataan, että minkä näköinen lehti on Terra tai minkä näköinen lehti on Fennia? Se ei välttämättä hahmotu pdf:stä ollenkaan sillä tavalla kuin jos avataan se aviisi ja ryhdytään lukemaan. Ensin avataan se kunnolla ja sitten tutustutaan siihen julkaisuun. Yhdistystoiminnassa niin kuin kustannuspuolella tehdään lehden toimitustyö suurin piirtein pyhällä hengellä. Sehän on ammattimaista kustannustoimittamista, mutta siitä ei makseta palkkaa paitsi jos olisi kustannustoimittaja. Tulee tällaisia ongelmia kustannuspuolella että on hyvä, jos meillä on sitoutuneet refereet tai että lehti on ulkoasultaan tunnistettavissa, mikä saattaa vaikuttaa irtonumeromyyntiin.

Silloin kun puhutaan yhdistyksessä pienistä rahoista, sillä saattaa olla suurikin merkitys, että ihmiset tietää sen. Jos yhdistyy tämä tällaiseen tietoon, että meillä on SMS:ssä vuodesta 1994 tietyillä väliajoilla selvitetty maantieteilijöiden viestintää, tehty vuositapaamisissa kyselyitä. 1994 viestinnässä sähköposti oli vasta tulossa. Kaikki ällisteli että minä käytän nykyään sähköpostia. Niissä vastauksissa oli selkeä sukupolviero ja makuero. Sitten olemme kuuden vuoden välein näitä selvityksiä tehneet ja todenneet, että e-aikakausi on tullut ihan "total". Silti ovat edelleen henkilökohtainen vuorovaikutusverkosto ja henkilökohtaiset suhteet ykköstilalla siinä että mitä pidetään omassa viestintäverkossa tärkeimpinä. Rupesimme sitten Terran julkaisijana ja kustantajana miettimään että seikalla, että lehdet ovat esillä, on huomattava merkitys esim. siihen miten me rekrytoimme uusia opiskelijoita, vaikka he sitten haluaisivat sen kaiken pdf:na. Sitten kun he ovat lukeneet niitä pdf:iä ja näkevät sen lehden jossain pöydällä se yhdistyy heidän päässään. Tällaisilla asioilla saattaa olla, aika paljon yhdistyskustantajan vinkkelistä, huomattavaa merkitystä sen lehden kannalta vaikei sitä voi rahassa mitata.

Aalto: Jos otetaan Lehtisen loppuväittäjä: Verkojulkaisujen vauhti kiihtyy hitaasti mutta varmasti ja suunta on kohti OA:ta. Onko tässä ollut riittävän monta hyvää esimerkkiä ja hyvää syytä miksi ihmiset ja julkaisutoiminnan erilaisuus todellakin varmasti hidastavat sitä kulkua. Vaikka se olisi lopputulos viidentoista vuoden päästä että meillä ei ole enää mitään vaihdettavaa. Minä en edes usko että niin nopealla aikataululla toimitaan. Kymmenen vuotta sitten veikattiin että se loppuu just nyt. Kuviteltiin että se olisi nopeampaa.

Endén: British Museum on kehittänyt sellaisen kirjan jonka selailuohjelma maksaa lisenssillä 20 000 euroa. Ruudulle aukeaa kirja. Selasin Leonardo da Vincin tällaista muistikirjaa ja siinä voi selata sillä lailla nuolta painamalla että lehti kääntyy siinä silmien edessä. Sitten sitä voi zoomata ja siinä voi käänellä Leonardo da Vincin kuvia vähän joka suuntaan. Se saattaa olla sellainen, sen muotoinen, sähköinen mutta melkein kuin kirja koska sitä saattoi selata aukeamittain.